

Egy nap, amely bevonult a történelembe: 1941. június 26. ^[1]

A cikk a kassai bombázás rövid történetét és egy hozzá kapcsolódó, eddig ismeretlen fotósorozatot mutat be. Porteleki Gábor, a kassai helyi zenekar zenésze a hobbija a fotózás volt, és a bombázást követően végigfotózta a becsapódási helyeket. Megörökítette a posta előtti köztéri órát, amely a detonáció időpontjában megállt: a mutatók állása: 1 óra 8 perc.

Kassa városa az 1938. november 2-i első bécsi döntés következtében visszatért az anyaországhoz. Ezt követően élte a vidéki nagyvárosok nyugodt életét egészen 1941. június 26-án 13 óra 8 percig - amikor három azonosítatlan repülőgép bombázta a városközpontot. Erre hivatkozással csatlakozott Magyarország a szovjetek elleni háborúhoz. A bombázásról fennmaradt kevés eredeti forrást gazdagítjuk most egy eddig ismeretlen fotósorozattal.

A jelentős ipari potenciállal rendelkező nagyvárostól pár kilométerre húzódott a szlovák-magyar államhatár, amely három oldalról vette körül Kassát. Ezért is telepítettek jelentős létszámú helyőrséget a város lakta területeire: déli határában helyezték el a pilótaképzést szolgáló Repülőakadémiát, körülötte légvédelmi lövegeket állítottak fel, a környező hegyek tetejére pedig megfigyelőpontokat telepítettek, amelyeket telefontalakkal kötöttek be a légvédelmi központba. A Kárpátalja visszafoglalásával kapcsolatos 1939. márciusi, Szobránc vidéki magyar-szlovák összecsapásokat kísérő légi harcok nem érintették Kassát.

A német légierő, a *Luftwaffe* váratlan és rendkívül kemény csapásával indult 1941. június 22-én a Szovjetunió elleni támadás, amely révén a határtérségbe és a mögöttes területekre telepített légierő jelentős részét a földön megsemmisítették. A szárazföldi hadműveletek is gyorsan haladtak előre a Baltikumtól a Fekete-tengerig. Magyarország szomszédjai közül először a románok, majd a szlovákok és horvátok is beléptek a keleti háborúba. A magyar légteret északról többször megsértették a német és a szlovák gépek. Szovjet oldalról is észleltek berepüléseket a Kárpátok térségébe. Kisebbségi repülőgépek között ebben a korszakban a navigációs problémák miatt természetesnek vehetünk. A június 26-án 12.10-kor a szentjánosi út mentén három szovjet gép által végrehajtott vasúttámadás azonban (Kőrösmésző-Budapest gyorsvonat, három halott, hat sebesült) már komoly incidensnek számított. Nem sokkal később ennél is súlyosabb következett. Garbócbogdány (DK) irányból három azonosítatlan, kétmotoros bombázó repülőgép közeledett Kassához 13 órakor, amelyeket két légi figyelő is észlelt. A sárga jelzősín miatt saját gépnek nézték, de azért az egyik figyelő riasztani akarta Kassát, beázás miatt azonban nem működött a telefon, így elmaradt a légiriadó. A kötelek nyílegyenesen a városközpont felé szállt, először a vezérgép, majd a két kísérője oldotta ki bombatárákat. Tíz sorozatot szórta - az egyiknél egy bomba beakadt, és csak kilenc hullott le, így összesen 29 darab bomba csapódott be a postapalota körzetében 13.08-kor. Egy kivételével mind felrobbant. Ekkor szólaltak meg a szirénák. A gépek nagy ívben délkeletre fordultak, majd távoztak Kassa légteréből. A légvédelmi tüzérség néhány lövést leadott, de nem ért el eredményt. A beragadt bomba Enyicéknél (Kassától 8 km-re, délre) a zárdá udvarába csapódott, de nem robbant fel. A károkról, veszteségekről számos jelentés született. A július 1-jei, végleges összegzés szerint 32-en haltak meg (17 civil, 7 postás, 8 katonai) 60-an súlyos, 220-an pedig könnyű sérülést szenvedtek. A riasztást követően levegőbe emelkedő, a borsodi iparvidéket védő vadásziparrepülőgépek nem találkoztak a bombázókkal. A Tisza forrásvidékének térségében, a Kárpátokban a magyar vadászok 14 órakor láttak két-három távolodó, azonosíthatatlan bombázót.

Képgaléria megtekintése ^[2]

Porteleki Gábor, a kassai helyi zenekar zenésze a hobbija a fotózás volt, és a bombázást követően végigfotózta a becsapódási helyeket. Megörökítette a posta előtti köztéri órát, amely a detonáció időpontjában megállt - a mutatók állása: 1 óra 8 perc. Ugyancsak látható a Kis utcában földet ért, de fel nem robbant repülőbomba, amelyet az utazók körbeástaak, de még nem távolítottak el helyéről (105 kg-os - más vélemény szerint 100 kg-os - szovjet gyártmányú légibomba). A többi felvétel a romokat mutatja, a postapalotát, a laktanyát és magánházakat. (A Porteleki család a háború végét követően kénytelen volt Kassát elhagyni Miskolcra költözni. A felvételek szerzője több éve elhunyt, tavaly nyáron halt meg özvegye, ezt követően az örökösök hozzájárultak a felvételek nyilvánosságra hozatalához.)

Rakaczky János a repülőakadémián volt számvivő szakaszvezető. Visszaemlékezése szerint június 26-án fogorvosnál járt a városban, majd visszatért állomáshelyére. A bombarobbanások zaja az akadémián érte, a gépeket nem látta. Mint mondta olyan gyorsan zajlott le a bombázás (egyetlen rácsapás), hogy Kassáról egyetlen gép sem szállt fel. Később, mikor kimenőn visszatért a postához, ahol egy bajtársával ült a padon, a háta mögött a fában egy rezeszt talált. Jó barátja, Siroki őrmester éppen szolgálatban volt, mint az ügyeletes tiszt helyettese. Látta a bombázókat, és Rakaczky visszaemlékezése szerint álcázott német gépeknek nevezte a támadókat, amelyek szerinte zsákmányolt szovjet bombákat szórta. Nem tudjuk, hogy az őrmester ezt később, a hivatalos vizsgálat során is elmondta-e, vagy csak barátjának árulta-e el? Katonatársa szerint sok gondja volt a hivatalostól eltérő vélemény miatt. A légierő vizsgálata szovjet támadásként értékelte a Kassa elleni terrortámadást, de egyetlen bizonyítékuk a szovjet gyártmányú légibomba volt, amelyet később a tűzszerészek a gyakorlaton felrobbantottak. Az elmúlt évtizedekben számos elmélet született arról, ki is bombázta Kassát. A rendszerváltás előtt az álcázott német támadás volt a hivatalos verzió - azonban ez sem bizonyított, ráadásul Hitler ekkor még nem tartott igényt a magyarok hadba lépésére. Volt, aki a szlovákok bosszúját emlegette, mások a románok provokációját, sőt volt, aki német mintára egyenesen magyar akcióra gyanakodott. A legvalószínűbb feltételezés, hogy valóban a szovjetek voltak, akik a közeli Eperjes (ahol nagy teljesítményű német rádióadó működött) helyett tévedésből bombázták Kassát. A célválasztás is erre utal, mivel nem a repülőteret, a vasutat, hanem a postát érte a legsúlyosabb támadás. Téves bombázás előfordult egyébként a németekkel (Irország), később az amerikaiakkal (Svájc), sőt a magyar légierővel is, amikor a kárpátaljai hadműveletekhez kapcsolódóan Igló helyett a magyar kézen lévő Rozsnyót támadták a Debrecenből felszállt bombázók.

A legmerészebb hipotézis Vajda Ferenc nevéhez köthető, aki szerint a szovjet NKVD bombázta Kassát azzal a céllal, hogy összeurassza a hűvös viszonyban lévő Magyarországot és Romániát - ezzel megyengítse a német déli szárnyat. Vajda szerint a német légierő egyik JU 88A típusú repülőjének pilótája Galiciában, Stanislaw térségében látott három sárga azonosító festésű, felségjelzés nélküli bombázót, és úgy vélte, Szlovákiába repülő, szovjetektől zsákmányolt gépekről van szó. A későbbi német jelentés azonban elvetette ezt a feltételezést, mivel ez a terület ekkor még szovjet ellenőrzés alatt állt, és a szovjet légtérben valószínűleg nem repülhettek zsákmányolt gépek. Hogy ezek a gépek bombázták-e Kassát nem tudni. A szándékos provokációt, amíg az azt bizonyító NKVD iratok nem kerülnek elő, elvethetjük. Ismeretes, hogy ezekben a napokban Molotov békülékeny hangnemű jegyzékét juttatott el a moszkvai magyar követhez.

Tehát a kérdés ma sem eldöntött, és további kutatások szükségesek megoldásához.

Címkék:

[Kassa](#) ^[3]

[bombázás](#) ^[4]

[Szovjetunió](#) ^[5]

Kiadás: 5. évfolyam (2005) 1. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/hadtortenet/egy_nap_amely_bevonult_a_tortenelembe_1941._junius_26_.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/hadtortenet/egy_nap_amely_bevonult_a_tortenelembe_1941._junius_26_.html

[2] https://www.archivnet.hu/.../galeria_pop.php%3Fga_id%3D68

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kassa>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/bombazas>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/szovjetunio>